

Pesem žene

Vital Vodušek

Čisto res je, le težko se v pesmi pove:
žena sem mestnega delavca; in za vozovi
premog po cestah pobiram. Vedno pa v novi
sklanjam se skrbi: s čim se družina najé!

Kmalu zamažem si ranjene roke s premogom.
misli s ceste ranjeno dušo stemne.
Jutro za jutrom bíje nas, bíje gorje,
v njem otopela je vsaka misel za Bogom.

Dom razpada in komaj, da krije nas še:
trhle stene prijeten so dom za stenice.
Kaj nas še veže? Opoldne si gledamo v žlice.
Da bi ljubili se — kdaj smo se prvokrat že!

V pesmi vam tožim. Morda ne veste, zakaj?
Komaj znam brati; ne vem, kako mrzla je
črka,
zato zaupam, da komu na dušo potrka,
da bi odprl v ljubezni nam jo na stežaj.

Kakor že On je včasih prišel med trpeče:
z zvesto ljubeznijo je ublažil otroke,
vse nas je združil. Kot da se držimo za roke,
zbližal nas je. Potem je otroško boječe
pravil o Bogu, nebesih, o solncu in zlatu,
da so vse trhle stene se v njem zasvetile,
da so uklenjene duše v nebo se sprostile —
da so se k Bogu vrnile kot k davnemu
bratu.

On je prišel kot svetel čudež med nas.
Ves je bil naš; a nihčé mu imena ne ve.
Zdaj mu je v dušah zaúpljivo zrastlo ime:
Prosi za nas.

Grenék je dom. Grenkó materinstvo. Le
priče
težkega smo gorja. Morda kdaj prisveti
nova nam milost po Bogu. Da mogla bi peti,
dokler prošnje ime spet Njega nam ne
prikliče!

Salve virgo Catharina!

ali

Ljubljanski študentje

Igra v petih dejanjih

Ivan Pregelj

Četrto dejanje

Na Dunaju, leta 1683., ko ga Turki drugokrat oblegajo, v noči med ponedeljkom po angelski nedelji in torkom, dne 7. septembra. Utrdbe: poševno z desne v ospredju proti levi v ozadju kurtina med Grajsko in Löbelsko bastijo, ki ni vidna, ker jo zakriva nadomestna utrdba, imenovana »Maček«, z baterijo. Palisade, ki so očitno zgrajene na naglo roko, podrtije v zidovju, ki zija. Grajska bastija vidna perspektivno. Plastično vogal ulice pred njo. Preko kurtine in skozi razpoko v zidu pogled proti jugu čez turške rove in taborišče s šotorom Kara Mustafe na Trautsonovih vrtovih. Mesečina, pozneje jutranje svitanje. Od 16. julija že se brani mesto in drži. Turki ga obstreljujejo, rijejo pod nasipe, jarek in obzidje, palijo strahotne mine, trgajo zidani ščit in napadajo uro za uro, dan za dnem in noč za nočjo živo mejo cesarskih brambovcev, plimajo kakor pobesnena črna povodenj ob njihove prsi in odtekaajo odbiti, gubeč se v labirintu rogov, ki jih z desne in leve varuje pred izpadi izbrana vojska janičarjev, a ne obrani odspredaj. Kara Mustafa oblega mesto po načrtu. Pobegli kapucinec Ahmed Bej mu je napravil načrte. Stopnjema uspeva obleganje paši, stopnjema usiha odporna sila mestne posadke. Nasip — kontreskarpa s palisadami — je padla. Turki imajo dohode ali descente v jarek, podkopali, razbili in zavzeli so ravelin med imenovanima bastijama, pognali so mine globoko pod bastije in zid. 4. septembra popoldne so odprli za šest sežnjev zunanji del Grajske bastije, 6. septembra ob eni popoldne pa 24 čevljev debeli zid ob Löbelski. Stresli so vse mesto do temeljev, napadli in se odbili. V devetih vzporednih rovih rijejo dalje pod mesto. Vsako uro, vsako minuto morejo pognati še ta del v zrak. Grof Rüdiger Starhemberg maši vrzeli z zasilnimi palisadami in je pripravil verige, da zapre za poulično obrambo ceste z njimi. Kar bi držalo in morda vsaj konjenici pot zaprlo. Sicer hrope mesto v zadnjih vzdihih. Rakele s stolpa svetega Štefana kličejo že od 27. avgusta vsako noč na pomoč. Vojsko uničuje griža in slabi pomanjkanje, ki ga delajo peki in mesarji, ki strašno dražijo. Meščani (in čevljarji so tudi med njimi, pereat crepida!), za hrbtom Kapliřevim in Starhembegovim, bi se radi predali na milost in nemilost. Usihajoči borci pa stoje, zvesta cesarska vojska, hrvatski graničarji, Čehi, Štajerci, Kranjci in gornjani Nemci, plemeniti Francozje, mrki severnjaki in vedre kompanijice šolarske, ki pod Marijinim praporcem s šolskim geslom: Zdrava, sveta Katarina! izpadajo, plegajo in umirajo z neugaslim zanosom čistih oči in vedrega srca...